

Iedereen doet mee!

Verkiezingsprogramma **GroenLinks** Delft Gemeenteraadsverkiezingen 2018

Inhoud

0. Inleiding

1. Sociaal

Zorg: “iedereen bepaalt zelf!”
Armoedebeleid: “iedereen uit de schulden!”
Economie: “kansen voor iedereen!”
Toerisme: “iedereen naar Delft!”
Onderwijs: “iedereen een goede start!”
Internationaal beleid: “iedereen solidair!”

2. Groen

Klimaat, energie en duurzaamheid: “iedereen klimaatneutraal!”
Groen in en om de stad: “iedereen tussen het groen!”
Dierenwelzijn: “iedereen respectvol!”
Mobiliteit: “iedereen op de fiets!”

3. Open

Inclusieve samenleving: “iedereen hoort er bij!”
Burgerparticipatie: “iedereen doet mee!”
Vluchtelingen: “iedereen welkom!”
Kinderen en jongeren: “iedereen kindvriendelijk!”
Woningen en leefbare buurten: “iedereen woont prettig!”
Openbare orde en veiligheid: “iedereen voelt zich veilig!”
Dienstverlening en bestuurlijke organisatie: “iedereen geholpen!”
Kunst en cultuur: “iedereen creatief!”
Sport: “iedereen actief!”

0. Inleiding

Iedereen doet mee!

GroenLinks staat voor een samenleving waarin iedereen meedoet! Voor een stad van eerlijk delen, van verbinding, vertrouwen en hoop!

GroenLinks wil dat iedereen in onze gemeente een fatsoenlijk bestaan kan opbouwen. Iedereen moet kunnen meedoen, via een betaalde baan, vrijwilligerswerk of op school. Als het mensen zelf niet lukt om een baan te vinden, dan willen wij dat de gemeente helpt. Als je je baan verliest of ziek wordt, moet er een goed sociaal vangnet zijn. Delft laat mensen nooit in de steek. GroenLinks vindt ook dat ieder kind een goede start en een eerlijke kans verdient. Om goed te kunnen leren op school, maar ook om te ontdekken wat zijn of haar dromen zijn. En in de zorg staan niet regels en structuren centraal, maar aandacht voor de mens. Er is ruimte om te kijken naar wat mensen kunnen en wat zij zelf willen. Bovendien zorgen we ervoor dat iedereen kan wonen in een betaalbaar huis.

GroenLinks wil dat onze kinderen kunnen opgroeien in groene en gezonde wijken. Wij willen dat kinderen zorgeloos buiten in het groen kunnen spelen en schone lucht kunnen inademen. Daarom kiezen wij voor schoon vervoer zonder uitstoot, voor mooie groene parken met ruimte om te spelen en te sporten en voor energiezuinige huizen. Als we kiezen voor schone, groene en gezonde oplossingen, geven we straks een gezonde planeet en een evenwichtig klimaat door aan onze kinderen.

Om een schone en gezonde stad te maken is het nodig dat iedereen meedoet. Dat inwoners van Delft hun huis isoleren en verwarmen met schone energie. Dat mensen kiezen voor de fiets en openbaar vervoer als dat kan. Dat ondernemers kiezen voor sociaal en duurzaam ondernemen. GroenLinks gelooft in de kracht van inwoners, ondernemers en organisaties om gezamenlijk de stad te veranderen! De gemeente heeft

daarin een belangrijke rol door te inspireren, aan te moedigen en te ondersteunen. Zó maken we de stad gezond!

De afgelopen jaren verkeerde Delft in financieel zwaar weer. Daarom heeft de gemeente stevig moeten bezuinigen, en dat bracht moeilijke keuzes met zich mee; ook voor GroenLinks. GroenLinks heeft daarbij altijd gekozen voor het ontzien van de meest kwetsbare mensen en voor oplossingen die perspectief bieden voor de lange termijn. Inmiddels is de ergste crisis voorbij en ontstaat er weer ruimte om te investeren in de stad.

GroenLinks is altijd een groot voorvechter geweest van de ontwikkeling van de Spoorzone. Nu de treinen ondergronds rijden en het nieuwe station in gebruik is, zien we hoe verschillende delen van de stad beter met elkaar in verbinding komen. GroenLinks werpt nu haar blik naar andere wijken voor vernieuwing en verbetering. De Buitenhof en de Voorhof verdienen speciale aandacht. GroenLinks richt haar aandacht daarbij op verschillende fronten: met groen en water maken we de stad klimaatbestendig. Door woningen te bouwen, te verduurzamen en te verbeteren zorgen we voor goede woningen voor alle Delftenaren.

Financieel gezien is het gelukt om de ozb gemiddeld over de jaren heen niet te verhogen. Het vaststellen van dit belastingtarief is voor GroenLinks altijd een integrale afweging. Wij staan voor een sociale en duurzame stad voor iedereen, met ondersteuning voor wie het nodig heeft en met zorg voor een schone toekomst voor onze kinderen. Daar ligt voor GroenLinks de prioriteit.

1. Sociaal

GroenLinks kiest voor een stad waarin we eerlijk delen. In Delft krijgt iedereen een eerlijke kans op goed werk, goede zorg, het allerbeste onderwijs, een fatsoenlijk inkomen en een betaalbare woning. Dit vraagt om een zichtbare en transparante gemeente. Een gemeente, die samen met haar inwoners de uitdaging aangaat om nieuwe kansen, mogelijkheden en adequate oplossingen te vinden voor mensen die begeleiding of ondersteuning nodig hebben.

Branchevereniging Sociaal Werk Nederland heeft Delft onlangs aangewezen als Gouden Gemeente om de wijze waarop ruimte wordt gegeven aan burgers en sociaal werkers om in samenspraak met de gemeente het beleid vorm te geven. GroenLinks is daar trots op, en wil die aanpak voortzetten.

Zorg: “iedereen bepaalt zelf!”

GroenLinks vindt dat mensen met een beperking of chronische ziekte zo zelfstandig en gewoon mogelijk moeten kunnen deelnemen aan de samenleving. Uitgangspunt daarbij is dat mensen naar eigen kunnen zo veel mogelijk zelf kunnen bepalen met welke zorg zij hun eigen leven willen leiden. De gemeente biedt hiervoor passende hulp aan.

De afgelopen jaren heeft de gemeente een belangrijke taak gekregen door de decentralisatie van de zorg en de jeugdhulp. We staan nu aan het begin van de transformatie in de zorg en jeugdhulp. Investeren in welzijn, preventieve voorzieningen zoals sport en culturele activiteiten en een groene leefomgeving zijn daarbij essentieel voor een beter kwaliteit van leven en het betaalbaar houden van de zorg en jeugdhulp in Delft. Vooral voor de jeugd wil GroenLinks snel de juiste hulp en ondersteuning op de juiste plek bieden, zodat kinderen alle kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Dit vraagt om een koers die oplossingsgericht is en waarbij de behoefte centraal komt te staan, en er minder bureaucratie is. Iedereen hoort erbij en doet er toe. GroenLinks vindt het belangrijk dat ieder kind als er problemen zijn snel de juiste hulp krijgt. De gemeente heeft hierin een sterke regierol. Bij het bieden van hulp sluiten we aan bij de vraag van het kind of de jongere en de ouder zelf. Bij het verlenen van hulp aan volwassenen hebben we ook oog voor hoe het met kinderen gaat in een gezin waar het kind moet zorgen voor een ouder, broer of zus of als er sprake is van schulden, werkloosheid en armoede.

Programmapunten:

1. Zorg en ondersteuning wordt in overleg met de cliënt (zowel jongeren als volwassenen), de mantelzorger en andere betrokkenen geleverd. Er wordt in principe mét de mensen en niet óver de mensen gepraat als het om hen gaat.

2. Er is voldoende aandacht voor de draaglast en draagkracht van de mantelzorgers om overbelasting te voorkomen. Dit geldt in het bijzonder voor jonge mantelzorgers; zij moeten ook kind kunnen zijn. De zorg voor een broer, zus of ouder mag niet ten koste gaan van hun eigen ontwikkeling.
3. Zorgvragers wordt de mogelijkheid geboden om zelf de regie van de zorg in handen te nemen door gebruik te maken van een persoonsgebonden budget of het maken van een eigen zorgplan.
4. Er is ruimte voor deskundige professionals om maatwerk te leveren en de vraag van de cliënt centraal te stellen.
5. Mensen met chronische of progressieve aandoeningen krijgen automatische verlenging van hun indicatie voor zorg en ondersteuning.
6. Ouderen en mensen met een beperking krijgen voldoende en deskundige begeleiding thuis om zelfstandig te kunnen (blijven) wonen. Voor mensen met een zwak sociaal netwerk of die eenzaam zijn wordt een steunsysteem in de buurt geboden met inzet van vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en mensen uit de eigen culturele / religieuze gemeenschap.
7. Bij inkoop en aanbesteding van zorg gaat de kwaliteit boven de betaalbaarheid. GroenLinks is terughoudend bij het inkopen van zorg op resultaat: dit mag niet ten koste gaan van mensen die het moeilijkst behandelbaar zijn.
8. Eigen bijdragen en zorgkosten dienen betaalbaar en acceptabel te zijn en mogen het gebruik van zorg of het motiveren tot het gebruik van de nodige zorg niet in de weg staan. Voor mensen met een laag inkomen worden noodzakelijke zorgkosten die niet elders bekostigd worden vergoed vanuit de Bijzondere Bijstand.
9. De gemeente blijft op een goede manier samenwerken met inwoners en maatschappelijke partners en ondernemers om met elkaar innovatie en goede kwaliteit van zorg en het tijdig signaleren van problemen mogelijk te maken. In samenwerking met de TU Delft wordt innovatieve technologie in de zorg benut voor de Delftse inwoners.
10. GroenLinks stimuleert preventie door te investeren in de basisvoorzieningen (welzijn, sport, cultuur en onderwijs) en een groene leefomgeving. Daarmee blijven Delftenaren langer gezond en blijven de zorgkosten zo laag mogelijk.
11. GroenLinks wil dat jongerenwerkers makkelijk aanspreekbaar zijn in de wijk. Hierdoor zijn hulp en informatie die jongeren nodig hebben laagdrempelig te krijgen, en heeft jongerenwerk een vertrouwd gezicht. GroenLinks steunt de huidige initiatieven op dit gebied en ziet deze graag uitgebreid worden.
12. GroenLinks maakt zich er sterk voor dat jongeren die het nodig hebben snel geholpen worden met de juiste hulp, met oog voor de specifieke gezinssituatie en de omgeving. Dit doen we door vroegtijdige signalering, preventie en samenwerking. Jongeren mogen nooit het slachtoffer worden van budgettekorten van de gemeente.
13. De gemeente draagt zorg voor een goede overgang van zorg voor jongeren die de volwassen leeftijd bereiken maar die qua ontwikkeling (nog) niet volwassen zijn. In een vroeg stadium wordt de jongere op het volwassen worden voorbereid. In overleg met de jongere en diens vertegenwoordiger wordt de jeugdhulp indien nodig verlengd.

Armoedebeleid: "iedereen uit de schulden!"

GroenLinks ziet in de samenleving een steeds grotere financiële tweedeling ontstaan; ook in Delft. Met name over de schuldenproblematiek maken wij ons steeds meer zorgen. Het voorkomen en aanpakken van financiële problemen voorkomt veel andere problemen. GroenLinks staat voor solidariteit met de armen en hulpbehoevenden. Voor hen werken we continu aan verbetering van een ruimhartig ondersteunend sociaal beleid.

GroenLinks heeft er de afgelopen vier jaar voor gezorgd dat mensen in armoede zo veel mogelijk ontzien werden van alle noodzakelijke bezuinigingen in de stad. Het Jeugdsportfonds is uitgebreid, zodat kinderen die in armoede leven kunnen sporten, de vergoedingen vanuit collectieve ziektekostenverzekering zijn uitgebreid en mantelzorg wordt erkend als tegenprestatie voor een uitkering. Als dat mensen uit de schulden helpt, bestaat de mogelijkheid om hun vaste lasten in te laten houden op hun uitkering. En er is een pilot gestart om schuldenproblematiek van jongeren aan te pakken.

Doel van ons sociaal beleid, en ons armoedebeleid in het bijzonder, is dat iedereen financieel een fatsoenlijk leven kan leiden, en kan meedoen in het maatschappelijk verkeer; ook op school en aan cultuur en sport. Kern voor de verandering van de gemeentelijke manier van werken is "van regelgestuurd naar mensgericht",

zodat mensen niet meer onnodig in de knel komen door formulierendruk en sancties.

Programmapunten:

1. GroenLinks is voorstander van een vorm van basisinkomen, waarbij mensen de zekerheid hebben van een bestaansminimum en het verwerven van extra inkomen en het nemen van initiatieven ook loont. Zolang dit niet landelijk kan worden ingevoerd, prefereren we vormen van een regelarme bijstand voor mensen die weinig kans maken op regulier betaald werk. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een pilot om ouderen in de bijstand weer aan het werk te krijgen.
2. Het beleid ten aanzien van bijstandsontvangers blijft ruimte bieden voor vrijwilligerswerk en mantelzorg.
3. Bij mensen met een uitkering blijven we uitgaan van de eigen motivatie voor een voor hen zinvolle daginvulling. Bij het leveren van een tegenprestatie kiezen cliënten zelf wat ze daarvoor willen doen.
4. De benadering van cliënten bij de gemeente dient niet gebaseerd zijn op wantrouwen, maar op vertrouwen in de positieve en actieve instelling van de cliënt, op eenvoud, en op hulp aan de cliënt. De gemeente wijst actief op de mogelijkheden van regelingen. Ook wordt zo goed mogelijk geprobeerd om rechthebbende niet-gebruikers van uitkeringen en voorzieningen op te sporen en te benaderen.
5. De werkdruk bij contactambtenaren voor de bijstand moet omlaag. Minder cliënten per ambtenaar betekent dat zij zorgvuldig kunnen werken en verder kunnen kijken dan de financiële perikelen. Het is essentieel dat ze tijdig inspelen op bijvoorbeeld ingrijpende levensgebeurtenissen of het niet kunnen voldoen aan verplichtingen van cliënten.
6. De gemeente dient terughoudend te zijn met sancties tegen bijstandsccliënten bij formele nalatigheden die niet te kwader trouw waren, omdat die de (inkomens)problemen van cliënten vaak alleen maar groter maken. In plaats van een sanctie volgt in overleg met de cliënt een signaal aan de betrokken hulpverlener(s).
7. De regels voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen worden vereenvoudigd, zodat kwijtschelding direct kan worden toegepast op basis van inkomensgegevens waar de gemeente over beschikt.
8. Organisaties zoals woningcorporaties, zorgverzekeraars en energieleveranciers melden betalingsproblemen bij de gemeente, die vroegtijdig actie onderneemt om erger te voorkomen. De gemeente neemt de regie om dit te organiseren.
9. GroenLinks wil experimenteren met het snel overnemen van schulden die leiden tot multiproblematiek, omdat dat beter is dan drie dure jaren schuldsanering. In Den Haag worden hier successen mee behaald. Hiervoor mag een realistische tegenprestatie worden verwacht, zoals opleiding of (vrijwilligers)werk. We breiden het in 2017 gestarte Delftse experiment met jongeren uit naar andere groepen.
10. Er wordt gestart met een project incassovrije wijken. In samenwerking met vrijwilligers, woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars en andere schuldeisers worden schulden in wijken als Buitenhof en Voorhof waar relatief veel mensen in armoede wonen zo snel mogelijk gesignaleerd en aangepakt. Hiermee willen we het opstapelen van boete op boete bij schulden en het ontstaan van bijkomende problemen helpen voorkomen.
11. Op initiatief van GroenLinks hebben de gemeente, woningcorporaties en zorgorganisaties zich verenigd in het Delftse Pact tegen de Armoede. De gemeente blijft budget beschikbaar stellen om initiatieven uit het Pact mogelijk te maken. Doel is om snel met adequate (domeinoverstijgende) oplossingen te komen voor problemen die niet, of niet snel genoeg, vanuit de reguliere instanties worden aangeboden. Het budget hiervoor verdient zich terug omdat andere maatschappelijke kosten worden voorkomen.
12. GroenLinks wil dat de mogelijkheid blijft bestaan dat de gemeente vaste lasten (huur, ziektekostenverzekering en energiekosten) inhoudt bij bijstandsontvangers die moeilijk met geld kunnen omgaan.
13. De draagkrachtgrens voor Bijzondere Bijstand wordt verhoogd naar 130% van het sociaal minimum zodra landelijk beleid dit weer mogelijk maakt. De Aanvullende (Ziektekosten)Verzekering voor mensen met een inkomen tot deze 130% blijft behouden.
14. De gemeente zorgt voor voldoende en realistische arbeidsperspectieven voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Beschutte werkplaatsen zijn voor sommigen de enige veilige manier van werken. Voor hen blijft die mogelijkheid dan ook bestaan.
15. Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt zijn gebaat bij het opdoen van werkervaring. De gemeente

richt – eventueel in samenwerking in de regio - een expertise- en bemiddelingsplek in (of besteedt dat uit), die gemeentelijke diensten, maar ook andere bedrijven en organisaties ondersteunt in het aanstellen en begeleiden van, of aanbesteden met ‘*Social Return on Investment*’.

Economie: “kansen voor iedereen!”

Bij de economische ontwikkelingen moet het volgens GroenLinks gaan om sociale en duurzame economie, met kansen voor iedereen, werk voor hoog en lager opgeleiden en duurzaamheid (hergebruik en inzet van hernieuwbare grondstoffen). Samen met de TU Delft, Hogescholen en Delftse ondernemers versterkt de gemeente de Delftse impact op een duurzame circulaire economie. Delft moet de groene motor voor de Randstad worden.

Programmapunten:

1. Samen met ondernemers ontwikkelt Delft een visie op werk en ondernemen. Deze heeft als doel om de Delftse economie te versterken, de werkgelegenheid voor met name lager opgeleiden te vergroten en de binding met de samenleving te vergroten. In die visie wordt ook uitgewerkt hoe Delft haar slagkracht kan vergroten in de duurzame circulaire economie.
2. We stimuleren nieuwe initiatieven en creëren mogelijkheden om nieuwe vindingen in Delft voor het eerst toe te passen. De gemeente geeft in haar aanbestedingen voorkeur aan duurzame, innovatieve producten op weg naar een circulaire economie.
3. Start-ups worden gefaciliteerd en gestimuleerd om in de regio te blijven, ook na de startfase. Ook als er daadwerkelijk producten in elkaar moeten worden gezet, is Delft de goede plek voor bedrijven om zodoende laag geschoolde werkgelegenheid te creëren.
4. Delft werkt samen met ondernemers aan aantrekkelijke winkelgebieden. Deze richten we in voor voetgangers en fietsers. Dat betekent slimme bevoorrading (minder vrachtwagens in de straten), ruim aanbod van fietsparkeerplekken en goed ingerichte straten met veel groen. De routes waarlangs bezoekers de stad binnenkomen worden aantrekkelijker gemaakt.
5. Delft blijft actief werken aan een aantrekkelijk winkelaanbod zodat er een gezonde mix blijft van winkels en horeca.
6. Voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt blijven we in overleg met de Delftse ondernemers en instellingen zoeken naar oplossingen met scholing, participatiebanen, seniorenbanen, leerwerkplekken, stageplaatsen of vrijwilligerswerk.
7. De Schieoevers ontwikkelen zich tot een aantrekkelijke plek waar wonen en werken worden gecombineerd. Juist ook werkgelegenheid voor lager opgeleiden vindt hier zijn plek. Dat betekent dat er ruimte is voor maakbedrijven en voor dienstverlening. De verbinding van Schieoevers met de stad wordt verbeterd met een fietstunnel onder het spoor en een extra fietsbrug over de Schie.

Toerisme: “iedereen naar Delft!”

Het toerisme is een belangrijke factor voor de Delftse economie. Bezoekers van de Delftse binnenstad zijn belangrijk voor de middenstand en de werkgelegenheid in de stad; met name die voor lager opgeleiden. Daarom is het van groot belang dat Delft als een sterk merk in de toeristenmarkt gepositioneerd wordt. Tegelijkertijd moet er voor gezorgd worden dat de belangen vanuit de economische motieven andere belangen (leefbaarheid in de stad) niet gaan overheersen.

Programmapunten:

1. De gemeente neemt haar eigen rol en werkt actief aan de profilering van Delft. Delfts Blauw, de historische binnenstad en de rijke geschiedenis met beroemde stadsgenoten vormen de basis voor de marketing van Delft. Met investeringen in het Prinsenhof wordt deze toeristische en culturele trekpleister versterkt. Evenementen worden op elkaar afgestemd.
2. Nieuwe initiatieven zoals het varen met kleinschalige elektrische vaartuigen in de Delftse grachten worden positief benaderd en in principe toegestaan. Wel vindt hierbij een beoordeling plaats of deze voorzieningen passen in de beoogde ontwikkelingen wat betreft leefbaarheid en duurzaamheid.
3. Er komen aantrekkelijke looproutes waarmee bezoekers worden verleid om de gehele binnenstad te ontdekken. Op deze routes wordt de verblijfskwaliteit verbeterd, onder andere door straten autoluw

te maken.

Onderwijs: “iedereen een goede start!”

Ieder kind verdient een goede start en een eerlijke kans. Om goed te kunnen leren op school, maar ook om te ontdekken wat zijn of haar talenten en dromen zijn. Hiervoor is een veilige en gezonde school nodig. Kinderen die dat nodig hebben krijgen extra aandacht om verdere problemen te voorkomen. Helaas komen kinderen of jongeren soms in zulke grote problemen dat zij hulp nodig hebben. GroenLinks wil dat dit tijdig gesignaleerd wordt en dat scholen en maatschappelijke organisaties samen hulp op maat bieden. GroenLinks pleit voor een brede onderwijsvisie van waaruit gemeente en onderwijsveld vanuit wederzijdse betrokkenheid bij de educatie en het welzijn van de Delftse jeugd samenwerken aan een breed ontwikkelingsaanbod op de scholen, met aandacht voor wetenschap en techniek, culturele ontwikkeling en gevarieerd bewegingsonderwijs, alsmede het bieden van kwalitatief hoogwaardige onderwijskansen aan kinderen in achterstandssituaties.

GroenLinks realiseert zich, dat de gemeente voornamelijk gaat over de huisvesting van scholen, en de inhoud en de organisatie van het onderwijs in handen is van de schoolbesturen. Wel kan de gemeente gewenste ontwikkelingen bepleiten bij schoolbesturen en die stimuleren. Veel van de onderstaande Programmapunten kunnen dan ook alleen op die manier gerealiseerd worden, maar de gemeente heeft in ieder geval wél een rol bij het stimuleren van een onderwijsaanbod voor alle Delftse kinderen.

Programmapunten:

1. GroenLinks wil dat de huidige voorzieningen in Delft voor speciaal onderwijs voor 4- tot 7-jarigen worden aangevuld met een school voor leerlingen van 7 tot 12 jaar die gezien de ernst van hun problemen niet op de reguliere basisscholen of op het speciaal basisonderwijs geholpen kunnen worden.
2. Goed onderwijs is alleen mogelijk in schoolgebouwen die passen bij de eisen van deze tijd: schoon, veilig, comfortabel en groen. Daarom zorgt de gemeente er voor dat alle scholen hieraan voldoen door een plan ‘Verduurzaming scholen’ te maken, en maatregelen voor een prettiger en duurzamer schoolklimaat te stimuleren. Dit geldt ook voor de vergroening van schoolpleinen.
3. Een taalachterstand kan een kind zijn of haar hele leven achtervolgen. Daarom wil GroenLinks taalachterstanden stevig aanpakken door middel van voorschoolse opvang, taalprojecten thuis en eventueel schakelklassen.
4. School is niet alleen om kennis op te doen, maar ook voor sociale contacten en het ontmoeten van elkaar. Daarom koestert GroenLinks scholen waar kinderen van verschillende achtergronden samen leren, samen spelen en samen groeien. Dit wil GroenLinks bereiken door een goede spreiding van de scholen, het ondersteunen van ouderinitiatieven op dit gebied en het bevorderen van gemeenschappelijke projecten waar kinderen elkaar ontmoeten.
5. GroenLinks wil dat meer scholen integrale kindcentra (IKC's) worden. Dit betekent dat er niet alleen les gegeven wordt, maar dat via de school ook kinderopvang voor 0- tot 4-jarigen en voor- en naschoolse opvang geregeld wordt, er sport- en cultuurmogelijkheden zijn, en dat welzijnswerk goed bereikbaar is. Waar de school dat niet zelf voor elkaar kan krijgen, gebeurt dit via sterke samenwerking met andere organisaties, zoals de welzijnsorganisatie *Delft voor Elkaar*.
6. Elk kind moet het onderwijs krijgen dat het beste bij zijn of haar talenten en beperkingen past, ongeacht de financiële situatie van de ouders. Dit betekent bijvoorbeeld dat leerlingen die extra hulp nodig hebben, zoals leerlingen met leer- of gedragsmoeilijkheden, passende ondersteuning krijgen van school. Ook kinderen met hoogbegaafdheid verdienen extra aandacht om hun talenten te ontwikkelen. Dit kan bijvoorbeeld met plusgroepen of aansluiting met scholen die uitdagende stof aanbieden.
7. GroenLinks wil dat de gemeente samen met de aanbieders van zwemonderwijs tot een aanbod komt waardoor alle Delftse kinderen kunnen (leren) zwemmen.
8. Iedere jongere op weg naar werk zit op school of volgt een leerwerktraject (waar de jongere aan de slag kan), zodat hij of zij goed voorbereid is op de toekomst. De gemeente zet zich daarom in om voor voldoende werk-, stage- en leerwerkplekken te zorgen. Uitvallers worden bij voorkeur geholpen in plaats van beboet, met als doel om ze weer naar school of stage te krijgen.
9. Volwassenen moeten ook onderwijs kunnen volgen; vooral in gevallen van taalachterstand, moeite met rekenen en onvoldoende maatschappelijke vaardigheden. Taalambassadeurs worden ingezet

- om laaggeletterden te bereiken.
10. GroenLinks wil dat natuur- en milieueducatie in samenwerking met natuur- en milieuorganisaties in Delft een integraal onderdeel van het lesprogramma is.
 11. In Tanthof komt er een fusie van basisscholen. De gemeente is daarom op zoek naar een centrale plek in Tanthof voor deze gefuseerde basisschool. GroenLinks wil dat het gebouw van deze school energieneutraal, en te voet, met de fiets en het openbaar vervoer goed en veilig bereikbaar is, en een groen schoolplein heeft.
 12. GroenLinks betwijfelt of een risicovolle investering in een Delftse internationale middelbare school voor een kleine groep tijdelijk in Nederland verblijvende leerlingen van meerwaarde is. Dit realiseren we alleen als internationale bedrijven hier risicodragend in mee investeren, en het niet ten koste gaat van het budget en de kwaliteit van het reguliere middelbaar onderwijs in Delft.
 13. Om jongeren in het mbo baanperspectief te geven en te motiveren zijn snuffelstages een belangrijk instrument. De gemeente brengt actief de samenwerking tussen partijen tot stand om meer van dergelijke stages en meer contactmomenten met vakmensen te creëren.

Internationaal beleid: “iedereen solidair!”

GroenLinks streeft naar een eerlijke en duurzame wereld, en daarvoor kan ook lokaal veel gedaan worden. Op initiatief van GroenLinks doet de gemeente aan *Maatschappelijk Verantwoord Inkopen*, zoals duurzaam en *fair trade*.

Verschillende groepen in Delft, zoals Stedenbanden, zetten zich actief in voor internationale solidariteit. Daarmee dragen zij bij aan het begrip van mondiale vraagstukken en het daadwerkelijk op lokale schaal bijdragen aan de oplossing daarvan. De gemeente ondersteunt dergelijke initiatieven.

Programmapunten:

1. Het voortbestaan van Stedenbanden mag niet afhankelijk zijn van slechts de gemeente. Initiatieven voor nieuwe relaties worden "op weg geholpen", waarbij de gemeente ook bedenkt wat zij zelf als zodanig kan bijdragen.
2. De gemeente stimuleert Delftse initiatieven voor het verduurzamen van de wereld, waaronder de bestrijding van armoede. Initiatieven waarbij de Delftse samenleving actief wordt betrokken bij het aanpakken van deze problematiek maken aanspraak op gemeentelijke subsidie.
3. GroenLinks wil dat de gemeente probeert bij te dragen aan de aanpak van de problemen in met name Afrikaanse landen die steeds meer mensen er toe (zullen) brengen hun land te ontvluchten. Hier kan thematisch worden samengewerkt bij met name duurzame stedelijke planning en watermanagement. Daartoe wordt een relatie gezocht met één of meer steden in zulke landen; de TU Delft wordt gestimuleerd om daar zo veel mogelijk praktische bijdragen te leveren via bijvoorbeeld stages van studenten en het creëren van werkgelegenheid in die landen.

2. Groen

Een duurzame, groene omgeving is een prettige woonomgeving. GroenLinks is ambitieus als het om duurzaamheid, groen, dieren en schoon vervoer gaat. Op die manier houden we een stad die niet alleen een prachtig historisch centrum is, maar ook goed voorbereid is op de toekomst én waar mens en natuur met elkaar kunnen bestaan.

In 2016 was Delft wederom de beste grote gemeente op de ranglijst van de *Nationale Monitor Duurzame Gemeenten*, en bovendien de gemeente waarbij de duurzaamheid het snelst groeit. GroenLinks is daar trots op, en wil de ingezette duurzaamheidsaanpak met minstens zo veel ambities voortzetten.

De gemeente Delft omarmt de *Sustainable Development Goals (Global Goals)*, en wordt een *Global Goal Gemeente*. De *Global Goals* raken veel onderwerpen op lokaal niveau; denk aan het terugdringen van ongelijkheid, maatschappelijke integratie, leefbare en veilige leefomgeving en kwalitatief en participatief bestuur. Delft doet actief mee met initiatieven van o.a. VNG om gemeenten te ondersteunen bij de implementatie van de *Global Goals* en faciliteert initiatieven van inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en lokale organisaties uit de stad op dit gebied. Het coalitieakkoord wordt langs de lat van de *Global Goals* gelegd.

Klimaat, energie en duurzaamheid: “iedereen klimaatneutraal!”

GroenLinks wil dat Delft koploper op duurzaamheidsgebied wordt. De rekening van de energietransitie in de woningbouw moet zo breed mogelijk gedragen worden, en niet via de woningcorporaties terecht komen bij de laagste inkomens. Voor deze enorme uitdaging stelt Delft met bewoners, instellingen en bedrijven een transitieplan op om te realiseren dat Delft klimaatneutraal en van gas los is in 2030. Om dit voor elkaar te krijgen, moeten burgers goed geïnformeerd zijn, en is innovatie en kennisontwikkeling met de TU Delft nodig. De gemeentelijke organisatie moet uiterlijk in 2025 klimaatneutraal zijn en circulair inkopen. Bij de implementatie van de Omgevingswet moeten ambities op het gebied van duurzaamheid, energie en de groene omgeving stevig worden verankerd.

Programmapunten:

1. Warmtenetten kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de energietransitie, mits is gegarandeerd dat de (rest)warmte vóór het jaar 2030 geheel duurzaam wordt opgewekt en deze warmtelevering voor bewoners en bedrijven niet duurder is dan alternatieve duurzame energiebronnen.
2. We sporen woningeigenaren aan om zoveel mogelijk te doen om hun woning energieneutraal te maken d.m.v. informatie, promotie en stimulering. Hiervoor komt een Duurzaamheidswinkel. De onroerendezaakbelasting (ozb) wordt gekoppeld aan het energielabel.
3. Met woningcorporaties maken we afspraken om woningen zoveel mogelijk energieneutraal te maken (voor 2020 naar gemiddeld energielabel B).
4. Nieuwbouwwijken moeten gasloos en minimaal energieneutraal gebouwd worden. Op de lokale agenda willen we ook met commerciële verhuurders afspraken gemaakt worden over energiezuinig wonen. Dit mag huurders niet zwaarder belasten dan andere burgers in de stad.
5. Woningcorporaties en verhuurders worden aangespoord om via deel- of leaseprojecten zonne-energie aan hun bewoners aan te bieden.
6. GroenLinks wil dat Delft (startende) groene bedrijven die zich in Delft willen vestigen ondersteunt.
7. Delft verklaart zichzelf tot schaliegasvrije gemeente.
8. Delft zamelt in 2020 75% van het huishoudelijk afval gescheiden op zodanige wijze in, dat het milieurendement toeneemt. We willen uiteindelijk naar een systeem waar je minder betaalt als je minder afval maakt. Hergebruik van oude bruikbare spullen wordt in samenwerking met kringloopwinkels gestimuleerd. Voor het noodzakelijke draagvlak onder de burgers om afval te scheiden dient Avalex beter te communiceren, en het afvoeren van afval zo makkelijk mogelijk te maken. De gemeente maakt afspraken over voedselhergebruik om voedselverspilling in winkels en horeca tegen te gaan.
9. Voor elke wijk stellen we een plan op voor energiebesparing en overschakeling op duurzame energie en warmte. Gasleidingen worden waar mogelijk aan het eind van hun levensduur niet vervangen. In plaats daarvan maken we woningen gasloos.
10. GroenLinks wil meer initiatieven van bewoners voor energiebesparing en -opwekking (zogenaamde energiecoöperaties). Bij grote energieprojecten moeten bewoners mee kunnen praten, en mee kunnen profiteren van de opbrengsten.
11. Er komen zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen, die we bovendien zo snel mogelijk energieneutraal maken. Dit geldt niet alleen voor kantoren, maar ook voor scholen en sportvoorzieningen. Nieuwe accommodaties van de gemeente maken we energieneutraal en zonder aardgasvoorziening.
12. De gemeente maakt afspraken met instellingen en bedrijven over te behalen doelstellingen wat betreft energiebesparing.
13. Bij de organisatie van evenementen wordt opgenomen dat de hoeveelheid afval in het milieu geminimaliseerd wordt. Het oplaten van ballonnen wordt daarbij verboden.
14. De gemeente stimuleert innovatie en duurzaamheid door voorop te lopen bij de aanschaf van nieuwe ideeën of technologieën.

Groen in en om de stad: “iedereen tussen het groen!”

GroenLinks beschermt de natuur in en om Delft. Bouwen doen we binnen bestaand stedelijk gebied: we

kiezen voor een 'compacte stad' met veel groen. Onze wijken bevatten veel groen, bomen en mooie parken. GroenLinks wil dat de groene gebieden rondom de stad beter bereikbaar worden te voet en per fiets. We verbinden het groen binnen en buiten de stad, want ook dieren moeten zich vrij kunnen bewegen, en planten moeten zich vrij kunnen verspreiden.

In het zuidoosten van Delft heeft de gemeente samen met de TU Delft en andere partners geïnvesteerd in het groener maken van de wijk en het toevoegen van water. Daarmee is de wijk voorbereid op het veranderende klimaat. Deze werkwijze willen we nu ook in andere wijken toepassen.

Programmapunten:

1. We maken Delft klimaatbestendig; onder andere door meer groen en stevige uitbreiding van (tijdelijke) wateropvang. We werken actief samen met grondeigenaren (woningcorporaties, bedrijven en particulieren) om meer groen in wijken en buurten te krijgen. Bewoners worden uitgenodigd om hun tuin te vergroenen; stenen eruit! Buurtbewoners die hun straat of buurt willen vergroenen, krijgen hulp. De gemeente biedt gratis planten aan om bijvoorbeeld boomspiegels te beplanten.
2. Bedrijventerreinen worden in samenwerking met bedrijven natuurvriendelijk ingericht. Bestaand groen wordt versterkt en uitgebreid.
3. GroenLinks wil dat een Groenstructuurplan wordt opgesteld als leidraad voor toekomstige plannen en bij beheer en onderhoud. Daarmee versterkt Delft het binnenstedelijke groene netwerk, en verbindt Delft dit met het groen rond de stad. Delft staat open voor inwoners of bedrijven die zelf stukken gemeentelijk groen willen beheren; bijvoorbeeld met een zogeheten 'Delftse Stoep': een stoep waar ruimte is gemaakt voor een bankje of tafeltje voor de sociale contacten, en waar iedereen groen aan toe kan voegen.
4. De gemeente heeft een herplantplicht voor bomen: voor iedere gekapte boom komt een nieuwe boom terug; eventueel op een andere plek. De gemeente communiceert bij ieder voornemen tot kappen waar de nieuwe bomen komen te staan.
5. Inwoners van Delft hebben een groot belang bij een groen en toegankelijk buitengebied. Het vergroot de leefkwaliteit en versterkt het draagvlak voor ontwikkeling en versterking van de natuur. Daarom speelt Delft een actieve rol in de samenwerking met buurgemeenten zoals Midden-Delfland en beheerders om het groene buitengebied duurzaam te beheren met aandacht voor biodiversiteit. De gemeente maakt zelf gebruik van groene diensten en producten uit de regio en stimuleert dit bij de inwoners. Delft neemt actief stelling tegen bebouwing en de aanleg van nieuwe infrastructuur in deze gebieden.
6. Vanuit alle woningen in Delft kom je snel op een groene verbinding naar het groen rond de stad. Deze routes nodigen uit te wandelen en te sporten in het groen.
7. De Delftse Hout wordt nóg aantrekkelijker gemaakt als gebied om te recreëren in het groen. Parkeerplaatsen in het gebied verdwijnen en worden geconcentreerd langs de A13. Zo ontstaat ruimte voor meer groen. Er komt geen nieuwe horeca in het gebied.
8. Er komen groene daken op gemeentelijke gebouwen, en de gemeente bevordert de aanleg daarvan ook bij andere organisaties en bij particulieren. Groene daken houden regenwater langer vast en leveren een bijdrage aan energiebesparing, hittebeperking en het vasthouden van warmte. Ook groene gevels ("verticaal groen") en groene plekjes rond bomen helpen hierbij.
9. We promoten stadslandbouw en het aanleggen van gemeenschappelijke moestuinen. De voedselproductie moet weer dicht bij de inwoners komen. Als er gronden langdurig braak liggen in de gemeente omdat de geplande ontwikkeling stagneert, is dit mogelijk een ideaal gebied om tijdelijk te gebruiken voor stadslandbouw of tijdelijke natuur.
10. Als inwoners of organisaties het initiatief nemen om speelplaatsen te vergroenen of speelnatuur te maken, dan draagt de gemeente daar actief aan bij.
11. Er komt meer natuureducatie voor kinderen, en meer natuurspeelplaatsen en avontuurpaden; waar mogelijk in combinatie met wildplukgebieden. (Basis)scholen, kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang moedigen we aan om groene schoolpleinen te creëren en schooltuintjes aan te leggen. Basisscholen kunnen moestuinen gebruiken om kinderen iets te leren over de natuur en de voedselproductie.

Dierenwelzijn: "iedereen respectvol!"

Dieren maken deel uit van onze samenleving en verdienen onze aandacht en zorg. Zij kunnen immers niet

voor zichzelf opkomen.

De gemeente is op grond van de wet verplicht om zwerfende huisdieren op te vangen en minimaal twee weken te verzorgen voor de eigenaar. Daarbij is de gemeente medeverantwoordelijk voor de bescherming van dieren. Door aanleg en onderhoud van een diervriendelijke omgeving draagt de gemeente bij aan de aanwezigheid van in het wild levende dieren. Dit zorgt voor een kleurrijke en levendige gemeente.

Programmapunten:

1. Delft formuleert een goed en respectvol dierenwelzijnsbeleid, en een wethouder heeft dierenwelzijn in de portefeuille.
2. Om te voorkomen dat dieren onnodig in de opvangcentra terechtkomen, organiseert de gemeente (samen met bijvoorbeeld dierenartsen) chipacties. In het Rampenplan houden we rekening met maatregelen voor de opvang van dieren.
3. Er vindt actieve beleidsafstemming plaats met instanties zoals Dierenbescherming, asiel Juliaalaantje en de Vogel- en Egelopvang.
4. Delft geeft het goede voorbeeld door in haar eigen catering minder vlees te serveren, en uitsluitend biologisch vlees en/of vlees met het *Beter Leven Keurmerk*.
5. Delft houdt in het beheer van het openbare groen rekening met dieren in het wild. Werkzaamheden die dieren kunnen verstoren, zoals het kappen van bomen of het uitbaggeren van sloten, vinden plaats buiten het voorjaar en in het broedseizoen. Dierenwelzijn wordt een voorwaarde bij het geven van opdrachten voor beheer van de openbare ruimte.
6. Delft verbetert de mogelijkheden voor nestplekken en broedgelegenheid voor vogels in de stedelijke woonomgeving, en stimuleert de aanleg van dichte hagen, nestkasten, zwaluwtorens en de toepassing van vogelvides onder daken door voorlichting en afspraken met particulieren en organisaties. Ook stimuleert Delft de plaatsing van bijenkorven.
7. Sommige dieren moeten we bestrijden omdat ze overlast veroorzaken. We doen dat met methoden die bij het dier het minste leed veroorzaken. We zetten in op het voorkómen van overlast, zodat bestrijding later niet nodig is.
8. Om dierenwelzijn onder de aandacht van kinderen te brengen worden afspraken gemaakt met scholen, organisaties en particulieren over educatie en bezoek aan dierenweides en kinder- of wijkboerderijen.
9. Op meer plaatsen dan nu alleen aan een deel van het Achterom worden touwen aangebracht waardoor katten en andere dieren (en mensen?) niet verdrinken.

Mobiliteit: “iedereen op de fiets!”

Delft is de afgelopen jaren vooral druk geweest met de Spoorzone. Inmiddels zijn we er al aan gewend dat de trein niet meer door de stad rijdt en ontstaat een aantrekkelijke nieuwe wijk. Het aantal reizigers per trein is sindsdien flink gegroeid, en de ondergrondse fietsenstallingen worden intensief gebruikt. Station Delft Zuid wordt in de komende jaren ingrijpend verbouwd en toegankelijker gemaakt.

Delft maakt zich in de regio sterk voor minder aanleg van autowegen.

GroenLinks wil het aantrekkelijker maken om te kiezen voor de fiets of het openbaar vervoer. Dat is goed voor het milieu en goed voor de gezondheid, en minder auto's in de openbare ruimte is aantrekkelijk. Steeds meer mensen maken per rit een bewuste keuze welk vervoermiddel het handigst is. Soms is dat de auto, soms lopend of de fiets, soms het openbaar vervoer. Met de komst van de elektrische fiets wordt de fiets voor nog meer afstanden een aantrekkelijk alternatief voor de auto. De meeste ritten die wij maken kunnen daarmee prima met de fiets. Daarnaast neemt de bereikbaarheid van Delft per openbaar vervoer met de toekomstige viersporigheid gelukkig verder toe.

Programmapunten:

1. Delft gaat voorop lopen in Nederland als het gaat om fietsbeleid en wordt weer *Fietsstad van Nederland*.
2. Er wordt stevig geïnvesteerd in het fietsrouten netwerk. Fietsstraten met rood asfalt bieden een aantrekkelijk alternatief voor fietsen langs doorgaande autowegen; Naar alle omliggende gemeenten komen er snelfietspaden. Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk worden alsnog gerealiseerd. Dit betreft o.a. de Gelatinebrug en de Faradaybrug over de Schie, en daarop aansluitende tunnels

- onder het spoor. Slimme systemen zorgen voor groen licht voor fietsers, afgestemd op de drukte en op het weer.
3. Fietspaden en fietsstroken zijn breed, voorzien van rood asfalt en worden goed onderhouden en goed verlicht. Ook wordt er voor gezorgd dat snelle en langzame fietsers goed samengaan op deze fietspaden.
 4. Er komen meer fietsenstallingen; onder andere in het centrum, bij de stations en bij het ziekenhuis. Iedereen moet zorgen voor voldoende stallingsmogelijkheden op eigen terrein bij de bouw of aanpassing van zijn huis of bedrijf.
 5. Op plekken waar veel fietsen worden gestolen worden maatregelen genomen, zoals betere stallingsmogelijkheden en extra toezicht. Bovendien voert de gemeente een actieve campagne tegen fietsendiefstal.
 6. Bij de herinrichting van straten wordt ontworpen vanuit voetgangers (kinderen!), fietsers en gebruikers van scootmobielen.
 7. Als er voldoende draagvlak is onder de bewoners van de straat, mogen mensen hun straat in de zomermaanden inrichten als leefstraat, zonder auto's.
 8. GroenLinks wil dat het parkeerbeleid in de binnenstad stimuleert dat auto's worden geparkeerd in garages. Parkeren in de garage moet dan ook goedkoper zijn dan parkeren op straat; ook voor vergunninghouders en bezoekersvergunningen. We willen dat er zo weinig mogelijk auto's op straat staan.
 9. Autodelen wordt actief gestimuleerd met campagnes en door het beschikbaar stellen van autodeelplaatsen.
 10. De uitrol van laadpalen voor elektrische voertuigen wordt voortgezet. Ook wordt er ruimte gezocht voor snellaadstations.
 11. De autoluwe binnenstad wordt verder uitgebreid; bijvoorbeeld met de oostzijde van het Vrouwjutenland, de Oude Delft of grachten aan de oostzijde van de stad. Door de komst van de Prinsenhof Garage en door de afname van het autobezit is dit goed mogelijk.
 12. GroenLinks wil veel minder vrachtwagens en bestelbusjes in de stad. De toegang tot de binnenstad wordt daarvoor verder beperkt, en het systeem van stadsdistributie met kleine elektrische voertuigen wordt uitgebreid.
 13. Vrachtverkeer wordt blijvend geweerd van de route over Mijnbouwstraat en Sint Sebastiaansbrug.
 14. Delft werkt actief met de regio aan (infrastructuur voor) hoogwaardig openbaar vervoer richting Reinier de Graaf ziekenhuis en Wateringen en richting Pijnacker en Zoetermeer, en aansluiting van station Delft Zuid op het vervoersnetwerk richting de campus van de TU Delft, Delfgauw Zuid ("Emerald") en het metronetwerk bij Pijnacker Zuid.
 15. Bussen rijden zo veel mogelijk over snelle routes; mensen die moeilijk naar een halte kunnen komen worden thuis opgehaald.
 16. Met bedrijven worden afspraken gemaakt om te zorgen dat werknemers zoveel mogelijk met het openbaar vervoer of de fiets naar Delft komen.
 17. Bij verkeersmaatregelen wegen we de invloed op de lokale luchtkwaliteit. Terugdringing van fijnstof levert altijd gezondheidswinst op. Bij de volgende aanbesteding van het openbaar vervoer gaan we voor schoon openbaar vervoer.

3. Open

GroenLinks is voor een open samenleving waarin iedereen ongeacht zijn afkomst, geloof of geaardheid welkom is. We vieren de Delftse diversiteit.

Delft is van oudsher een internationale stad waar mensen vanuit diverse culturen met elkaar samen leven. Het aantal studenten neemt toe, waaronder steeds meer internationale studenten. Ook toenemende aantallen expats en statushouders vinden hun plek in Delft. We hebben daarbij oog voor spanningen die er toe kunnen leiden dat mensen tegenover elkaar komen te staan. GroenLinks wil dit voorkomen, en streeft er naar dat iedereen op een prettige manier met elkaar kan samenleven.

Met de recente ratificatie van het VN-verdrag voor mensen met een handicap ligt, ook voor de gemeente, een verantwoordelijkheid om de samenleving toegankelijker te maken, zodat mensen met een beperking volwaardig en zelfstandig (naar vermogen) mee kunnen doen.

Iedere Delftenaar krijgt van GroenLinks de mogelijkheid om mee te doen en gehoord te worden binnen het democratisch proces en in de contacten met de gemeente.

Voor GroenLinks zijn kunst, cultuur en sport onmisbaar voor de vorming en de expressie van individuen en voor de vitaliteit van de stad. Ook dragen ze bij aan het ontwikkelen van een open geest en het op een aangename manier leren van elkaar en begrip hebben voor elkaar.

Inclusieve samenleving: “iedereen hoort er bij!”

Met een ‘inclusieve samenleving’ bedoelt GroenLinks een samenleving waarin iedereen optimaal kan deelnemen, ongeacht leeftijd, culturele en/of religieuze achtergrond, gender, seksuele oriëntatie, economische achtergrond of beperkingen.

Iedereen hoort er bij en doet er toe en kan meedoen. Dit vraagt een voor iedereen gelijkwaardige, toegankelijke en inclusieve samenleving en geeft een verplichting van wederzijdse acceptatie en begrip.

Programmapunten:

1. GroenLinks vindt dat de gemeente een verantwoordelijke en actieve taak heeft om inclusie en (fysieke) toegankelijkheid voor alle inwoners te bevorderen. Naar het goede voorbeeld van Woerden pleit GroenLinks voor het opstellen van een *Lokale Routekaart Delft Inclusief*. Ook wil GroenLinks dat al rekening gehouden wordt met inclusie in de vroege stadia van het maken van beleid. Dit kan door breed de samenleving op te zoeken, en na te denken over hoe het beleid in de uitvoering zal uitpakken voor alle inwoners (denk aan uitvoeringstesten of effecten-rapportages naar het voorbeeld van *MilieuEffectRapportages*). De gemeenteraad wordt over dergelijk “huiswerk” van de gemeente standaard structureel geïnformeerd door middel van bijvoorbeeld een inclusie-paragraaf in beleidsnota’s.
2. Discriminatie en/of geweld is onacceptabel en moet actief worden bestreden. GroenLinks stimuleert de onderlinge verdraagzaamheid door in te zetten op begrip en dialoog tussen en met de diverse groepen onder het motto “Niet schreeuwen maar praten!”.
3. De informatievoorziening van de gemeente moet voor iedereen toegankelijk, vraaggericht en makkelijk vindbaar zijn. Dit betekent dat de website van de gemeente moet voldoen aan het *Keurmerk Drempelvrij*.
4. Er wordt samen met belanghebbenden een *Ontwikkelagenda VN-verdrag voor mensen met een handicap* opgesteld en uitgevoerd voor het stapsgewijs toegankelijk maken van voorzieningen in Delft om Delft ook voor mensen in een rolstoel, scootmobiel, blinden en slechtzienden, doven en slechthorende en mensen met een verstandelijke beperking of een psychiatrische achtergrond volledig toegankelijk te maken. Regelmatig komt er een “rolstoeltest” in Delft.
5. Delft verstrekt relevante informatie in het Engels voor expats en statushouders die de Nederlandse taal (nog) niet machtig zijn. Daarnaast wordt voor inwoners die zich voor langere tijd in Delft willen vestigen ingezet op het zo snel mogelijk leren van de Nederlandse taal.
6. Er komt een programma om mensen vertrouwd te maken met het samenleven en op een prettige manier leren omgaan met mensen met een GGZ-achtergrond en/of een lichte verstandelijke beperking.
7. GroenLinks wil graag organisaties met divers personeel, die een goede afspiegeling vormen van de diverse Delftse samenleving. De gemeente geeft het goede voorbeeld door het aannemen van personeel met een grotere diversiteit. Dit kan door hieraan aandacht te besteden bij de wervings- en selectieprocedure, met het bieden van faciliteiten zoals dichte ruimten voor gebed en voor het afkolgen van borstvoeding, en door de nodige aanpassingen voor mensen met een arbeidshandicap. Bij de inkoop wordt gekeken naar het diversiteitsbeleid van een bedrijf.
8. GroenLinks wil dat de gemeente samen met de TU Delft projecten zoekt en ondersteunt waarbij studenten ondersteuning bieden aan minder zelfredzame mensen, of (mede-)trekkers zijn van buurtinitiatieven in de Delftse wijken.
9. Meldingen van discriminatie worden om wegpesten te voorkomen serieus genomen en direct adequaat opgepakt in samenwerking met *Delft voor Elkaar*, woningcorporatie en wijkagent (roze politie?). Als de veiligheid in het geding is, hanteert de gemeente het principe ‘de dader verhuist’. Met zulk ontmoedigingsbeleid wordt een helder signaal afgegeven.
10. De gemeente stimuleert voorlichting en bewustwording op scholen en in de stad over seksuele diversiteit. Ook wil GroenLinks dat er binnen de inburgeringscursus voorlichting gegeven wordt over seksuele diversiteit en de Nederlandse normen en waarden op dit gebied. Bij het ondertekenen van de ‘participatieverklaring’ wordt dit wederom onder de aandacht gebracht.

11. Delft is en blijft een koplopergemeente op het gebied van emancipatie van LHBTI-ers (lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen). Het gebruik van de landelijke subsidie die we nu krijgen als regenbooggemeente om hun emancipatie te bevorderen moet worden voortgezet. Deze subsidie voor de Delftse Werkgroep Homoseksualiteit (DWH) en de Roze Salon voor ouderen wordt voortgezet door de gemeente; mede om mensen te ondersteunen tijdens hun zoektocht naar hun geardeheid.
12. Het naaktstrand aan de Grote Plas dient weer officieel te worden.

Burgerparticipatie: “iedereen doet mee!”

Burgerparticipatie laat zich niet vangen door wetten of de diverse domeinen binnen de gemeente. In recente nieuwe wetgevingen heeft de burgerparticipatie een belangrijke rol gekregen, en dat heeft een absolute meerwaarde voor een groene en sociale samenleving. De wisselwerking met de proactieve houding van de burger vraagt om een gemeente die een positieve en coöperatieve houding heeft over alle domeinen heen. Daarbij moet sprake zijn van een doorlopend participatieproces, transparante communicatie over de regels en kaders waarbinnen de burgerparticipatie mogelijk is. Burgerparticipatie stimuleert betrokkenheid, ervaringskennis en draagvlak. Dat helpt bij de uitvoering van het beleid, zodat het ook werkt in de praktijk. GroenLinks heeft zich de afgelopen jaren keer op keer ingezet voor zogeheten ‘beginspraak’: het vanaf het begin betrekken van bewoners bij nieuwe plannen. Zo zijn bijvoorbeeld initiatieven voor groen op tijdelijke open plekken in de stad, zoals de buurttuinen van *GroenKracht* en bewonersinitiatieven in de Buitenhof, gesteund.

Programmapunten:

1. GroenLinks wil een Wethouder Burgerparticipatie die gemeentebreed verantwoordelijk is voor, en de regie heeft in, een veranderende rolname van de gemeente en de politiek ten gunste van burgerparticipatie. De gemeente daagt bewoners meer uit om gebruik te maken van het *Right to Challenge* en andere vormen van burgerparticipatie.
2. GroenLinks wil voor een burgerinitiatief één contactpersoon vanuit de gemeente, die ook verantwoordelijk is voor de afstemming en het betrekken van ambtenaren vanuit de verschillende afdelingen bij het realiseren van het initiatief.
3. Burgerinitiatieven zoals de *Delftse Buur* en *Wijzelf* hebben een belangrijke signaalfunctie in Delft. GroenLinks vindt het noodzakelijk dat burgerinitiatieven zich gewaardeerd voelen. Dit betekent concreet dat er regelmatige contactmomenten zijn tussen hen en de gemeente.
4. ‘Beginspraak’ dient een vaste plek te krijgen in het begin van het plan-, beleidsvormings- en besluitvormingsproces van elke afdeling binnen de gemeente.
5. Initiatieven en ideeën van burgers of vrijwilligersorganisaties blijven van hen: zij behouden hierover zeggenschap en hun actieve rol. *Delft voor Elkaar* of andere professionele organisaties bieden een ondersteunende rol zonder het initiatief te claimen of over te nemen.
6. Met de invoering van de Omgevingswet werkt Delft met *Delft Doet* actief met participatie van inwoners. Belangrijk is dat bij de invoering van de wet ook daadwerkelijk uitvoering wordt gegeven aan gezamenlijk met burgers ontwikkelde ideeën.
7. De ervaring met referenda heeft geleerd dat een inhoudelijke discussie moeilijk van de grond komt, en een uitkomst vaak moeilijk te interpreteren is. Zonder elke vorm van een aangepast referendum af te wijzen, prefereren we dan ook experimenten met nieuwe vormen van invloed van burgers bij besluitvorming.
8. Wij willen toe naar meer rechtstreekse betrokkenheid van burgers voor zaken die op straat- en buurtniveau spelen, maar ook bijvoorbeeld bij woningcorporaties en culturele instellingen.

Vluchtelingen: “iedereen welkom!”

Vluchtelingen die in Nederland mogen blijven, zijn hier om veilig te kunnen (over)leven. Zij zijn welkom in Delft en worden snel opgenomen in de samenleving. Deze mensen hebben vaak traumatische gebeurtenissen meegemaakt, en hebben tijd nodig om hier te kunnen aarden. GroenLinks ziet dat dat geregeld spanningen geeft. Zowel in het belang van de nieuwkomers als hun omgeving is het zaak dat ze goed en lang genoeg worden begeleid, zodat ze prettig kunnen samenleven, en kunnen functioneren in onze

maatschappij.

Programmapunten:

1. Zodra een vluchteling een verblijfsvergunning krijgt, moet hij veel regelen omtrent wonen, werk en financiën, maar ook leren welke basisnormen en -waarden hier gelden. GroenLinks wil dat tijdens de begeleiding van vluchtelingen voldoende ruimte, tijd en aandacht is voor psychosociale problemen als die de daadwerkelijke participatie of integratie in de weg staat.
2. Vluchtelingen krijgen om zich snel thuis te voelen in Delft en het leren van de Nederlandse taal te bespoedigen voldoende mogelijkheden om mee te doen met vrijwilligerswerk, taalcursussen, de opbouw van een sociaal netwerk en sport.
3. Delft stimuleert en waardeert initiatieven van vrijwilligers, zoals de *Delftse Buur* en studenten die zich inzetten voor jonge vluchtelingen.
4. Kinderen van vluchtelingen met een verblijfsstatus zijn leerplichtig. Zij hebben echter te maken met een taalachterstand. Taaleducatie voor deze kinderen wordt gestimuleerd door sport- en spelactiviteiten aan te bieden op wijkniveau en door het aanbieden van een intensief traject in het aanleren van Nederlandse Taal, zodat zij na twee jaar hun taalachterstand volledig hebben ingelopen.
5. GroenLinks staat pal voor de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers in Delft. Bed, bad en brood zijn een grondrecht. De gemeente zal binnen haar mogelijkheden alles ondernemen om de bestaande faciliteiten, zoals de nachtopvang, in stand te houden.
6. GroenLinks wil dat vluchtelingen met een verblijfsstatus voldoende gespreid worden over verschillende wijken met voldoende ondersteuning om zich in te burgeren.

Kinderen en jongeren: “iedereen kindvriendelijk!”

Kinderen en jongeren zijn bewoners van Delft en doen er toe voor GroenLinks. Wij nemen hen én hun wensen daarom serieus. We betrekken hen actief bij alles wat er voor hen georganiseerd wordt. De gemeente moet met jongeren in gesprek, hen stimuleren en uitdagen, en inspelen op hun behoeftes. We willen dat Delft een kindvriendelijke stad is, ook in de openbare ruimte. Dit betekent groene en gezonde wijken waar kinderen zorgeloos in kunnen spelen en een inrichting van de ruimte die kinderen veilig laat spelen.

Programmapunten:

1. GroenLinks wil dat de gemeente zorgt dat jongeren actief gaan meepraten over beleid dat over hen gaat. Hun inbreng wordt ook meegenomen in het beleid. Ook in relevante adviesraden van de gemeente worden jongeren een vast onderdeel.
2. Om te zorgen dat de rechten van kinderen en jongeren serieus genomen worden stelt Delft een Jeugdbudspersoon in. Ouders en jongeren kunnen bij deze ombudspersoon terecht met vragen en klachten. De ombudspersoon houdt ook in de gaten dat beleid wordt getoetst op de effecten op kinderen.
3. Alcohol- en drugsmisbruik door jongeren kan een negatieve invloed op hun toekomst hebben. Delft blijft een voorloper op het gebied van het voorkomen van alcoholmisbruik door alcoholverkoop te beperken op plekken waar veel kinderen komen (sportkantines, culturele instellingen). Het project *Generatie Alcoholvrij* van het Reinier de Graaf ziekenhuis wordt ondersteund. Voorts wordt gekeken naar het succesvolle IJslandse model, waarin jongeren een breed aanbod krijgen van activiteiten en ontplooiing waardoor er minder gedronken wordt.
4. Kinderen moeten lekker naar buiten kunnen. Het is belangrijk dat er speeltuinen komen én plekken waar kinderen zelf hun gang kunnen gaan; bijvoorbeeld trapveldjes en bosjes. Er komt ook een natuurspeeltuin bij, waar natuurlijke elementen de speeltoestellen vormen.
5. Kinderen worden betrokken bij het inrichten en op orde houden van de speelruimte. Wat kapot is, wordt gerepareerd of vervangen; rommel wordt opgeruimd. Speelplekken blijven schoon en heel.
6. GroenLinks wil dat jongeren door de gemeente actief uitgedaagd worden om positieve initiatieven te nemen. GroenLinks wil dat er een jongerenbudget wordt ingesteld. Jongeren kunnen ideeën indienen die ze zelf willen uitvoeren. Het budget gaat naar de ideeën waarop de meeste jongeren stemmen. De gemeente zorgt ervoor dat zij hun ideeën kunnen uitvoeren.

Woningen en leefbare buurten: “iedereen woont prettig!”

Delft is een aantrekkelijke stad om in te wonen. Er is een grote vraag naar koopwoningen en woningen in de vrije huursector. Daar kan de stad met aantrekkelijke locaties aan de Schieoever en in de Spoorzone flink voor bouwen. Maar er dreigt een toenemende tweedeling tussen buurten waar vooral lagere inkomens wonen en buurten met midden- en hogere inkomens. De wachttijden voor de lagere inkomens nemen al jaren toe, wat versterkt wordt door een structurele afname van de sociale woningvoorraad.

GroenLinks wil een stad met diversiteit, waar diverse groepen prettig kunnen wonen. Mensen met een dringende en reële verhuisbehoefte moeten binnen een jaar passende woonruimte kunnen vinden; of het nu starters, jongeren, ouderen, grote gezinnen, kenniswerkers, minima of nóg weer andere groepen zijn. De huidige wachttijden lopen op tot boven de drie jaar. Daarom moet het betaalbare aanbod groter worden; zeker in buurten waar dat relatief laag is. Mensen die iets meer verdienen mogen ook in sociale huurwoningen wonen; zeker in buurten waar veel sociale huurwoningen staan.

De kwaliteit van buurten en wooncomplexen vraagt een forse impuls, gezien de verduurzamingsopgave. Waar deze kwaliteitsimpuls meer geld vraagt dan redelijkerwijs door corporaties en huurders betaald kan worden, moet de gemeente Delft bereid zijn hieraan bij te dragen.

Wijken zoals Tanthof, Voorhof, Buitenhof en Kuyperwijk vragen extra aandacht. De Tanthof vergrijsst, en moet daar beter op worden toegerust. Voorhof, Buitenhof en Kuyperwijk mogen een diverser woningaanbod hebben. Dat betekent wel dat op nieuwe locaties ook voldoende sociale woningbouw moet komen. De leefbaarheid in kwetsbare buurten is gebaat bij buurt- en complexbeheerders.

Programmapunten:

1. GroenLinks wil dat mensen snel een betaalbare woning kunnen vinden. Daarom wil GroenLinks dat 30% van de nieuwbouw betaalbaar is voor de laagste inkomens en 20% voor de inkomens tot modaal. Voor het behoud van een ongedeelde stad wil GroenLinks ook betaalbare woningen in de Spoorzone.
2. Het verkopen of in de vrije sector verhuren van sociale huurwoningen moet stoppen zolang daaraan een groot tekort is in de regio.
3. Delft maakt afspraken met de corporaties om via gerichte huurverlaging betalingsrisico's voor mensen met een laag inkomen beperkt te houden.
4. Om meer woonruimte te creëren gaat de gemeente actief leegstaande bedrijfspanden aanpakken. Dit wordt gedaan door de Leegstandswet strenger toe te passen en door ombouw naar betaalbare woningen waar nodig te subsidiëren.
5. GroenLinks wil dat het voor groepen van geïnteresseerden bij uitgifte van percelen voor nieuwbouwwoningen ook mogelijk wordt om meer dan drie percelen naast elkaar toegezegd te krijgen binnen het lotingssysteem. Met bijvoorbeeld vijf percelen wordt het aantrekkelijk om voorzieningen en diensten met elkaar te delen of ruilen.
6. Als gemeente zorgen we voor voldoende betaalbare jongerenhuisvesting voor alle jongeren; ook voor jongeren uit de maatschappelijke opvang. Delft ontwikkelt projecten met starterswoningen, waarin ook andere groepen die snel een woning nodig hebben een plek kunnen vinden.
7. GroenLinks wil meer studentenhuisvesting van professionele organisaties zoals Duwo; ook onzelfstandige woonruimte. Het geheel kamergewijs verhuren van woningen (zeker van schaarse!) willen we inperken.
8. Door de vergrijzing en sluiting van verzorgingshuizen is er behoefte aan woningen die drempelloos toegankelijk zijn, dicht bij voorzieningen liggen en waar je elkaar makkelijk kunt ontmoeten, maar ook aan andere woonvormen, waaronder die waardoor mantelzorgers dicht bij de verzorgde kunnen wonen. De gemeente maakt hierover afspraken met de corporaties.
9. Om Delft een prettige woonstad te laten blijven willen we niet dat woningen als hotel gebruikt worden. Het verhuren via websites zoals *AirBnB* mag alleen op beperkte schaal en voor beperkte tijd.
10. Gemeenten, corporaties en zorg-/welzijnsorganisaties werken nauw samen, waarbij de vraag van bewoners centraal staat. Goede voorbeelden hiervan zijn de flatcoach in Rijswijk en de wijkconciërges in Rotterdam.
11. Bewoners krijgen zeggenschap over de inrichting van de openbare ruimte en voorzieningen in hun buurt zoals wijkcentra. Delft betreft ook ondernemers, en stimuleert hen een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid. Bezuinigingen op het onderhoud van de openbare ruimte draaien we terug.

12. De ontwikkeling van Buitenhof krijgt in de komende jaren een centrale rol. Het wordt de groenste gezinswijk, met energiezuinige woningen en in sociaal opzicht kansen voor iedereen.
13. GroenLinks wil uit oogpunt van leefbaarheid niet dat het aantal vluchten, met name in de nachtelijke uren, van vliegveld Rotterdam The Hague Airport wordt uitgebreid.
14. De gemeente Delft is verantwoordelijk voor de diepe grondwateronttrekking in Delft Noord. Het wegpompen van grondwater wordt de komende 10 jaar geleidelijk afgebouwd. Er zijn zorgen onder burgers en organisaties dat hierdoor structurele schade aan gebouwen ontstaat. GroenLinks vindt dat de effecten nauwkeurig gemonitord moeten blijven worden. Als structurele schade aan gebouwen onvermijdbaar is, stelt de gemeente eigenaren schadeloos.
15. Door bodemdaling en klimaatverandering is de kans groot dat wateroverlast toeneemt. In de basis zijn grondeigenaren hiervoor verantwoordelijk. Oplossingen liggen meestal op een hoger schaalniveau dan het individuele perceel. GroenLinks ziet het daarom als verantwoordelijkheid van de gemeente om er voor te zorgen dat betrokken overheden alles doen wat in hun vermogen ligt om overlast en schade te voorkomen.

Openbare orde en veiligheid: “iedereen voelt zich veilig!”

GroenLinks wil dat iedereen zich veilig voelt in Delft. Het waarborgen van die veiligheid is een primaire taak van de overheid, maar de gemeente kan dat niet alleen. Het is essentieel dat de gemeente samenwerkt met buurtbewoners, buurtvaders en moeders, wijkbeheerders, welzijnswerk, scholen en middenstand, en natuurlijk de politie. De grens tussen een effectieve handhaving en de persoonlijke levenssfeer dient echter stevig bewaakt te worden. GroenLinks is tegen maatregelen die indruisen tegen het recht van iedereen om zich vrij te bewegen in de publieke ruimte, zoals preventief fouilleren of het ophangen van camera's en mosquito's. We willen hiermee dan ook uiterst terughoudend omgaan.

Inzet van het beleid is preventie: het actief op zoek gaan naar situaties die een risico vormen voor de veiligheid, en deze samen met de betrokkenen aanpakken. De rol van de politie daarin is: bemiddelen of waarschuwen waar het kan, en ingrijpen waar het nodig is. Maar belangrijker nog is het, om jongeren in wijken waar meer criminaliteit voorkomt weerbaarder te maken tegen de verlokkingen van een "foute" omgeving.

Naast de zorg voor veiligheid in de openbare ruimte heeft de gemeente ook een verantwoordelijkheid voor de aanpak en de preventie van alle vormen van huiselijk geweld.

Programmapunten:

1. Veiligheid is een onderdeel van het Wijkplan. De gemeente inventariseert samen met bewoners, instellingen en bedrijven de verbeterpunten in de wijk en maakt met politie, woningcorporaties, bedrijfsleven, welzijnswerk, onderwijs en bewoners afspraken over wie welk probleem aanpakt.
2. Cameratoezicht, mosquito's, preventief fouilleren, gebiedsontzeggingen en samscholingsverboden worden slechts onder strikte voorwaarden toegepast: als laatste redmiddel in situaties waarin niets anders kan.
3. De politie gaat méér aandacht besteden aan huiselijk geweld. In de aanpak van zaken zoals eerwraak, vrouwenbesnijdenis en gedwongen huwelijken wordt nauw samengewerkt met relevante organisaties.
4. Er dient een actief gemeentelijk antidiscriminatiebeleid te zijn, onder andere richting scholen, sportclubs en horeca. Tegen vormen van discriminatie en uitsluiting wordt streng opgetreden door handhavende diensten.
5. GroenLinks is vóór legalisering van softdrugs. Delft draagt bij aan de beweging voor legalisering en loopt in haar gemeentelijk beleid voorop met (de)regulering. Zo kan Delft zich aanmelden met een proef met legale wietteelt.
6. De gemeente stimuleert initiatieven van burgers om hun buurt veilig te maken, zoals *Whatsapp Buurtpreventie* en buurtvaders.
7. GroenLinks wil dat vuurwerk op individuele basis niet toegestaan wordt. Met Oud en Nieuw verzorgt de gemeente voor vuurwerkliefhebbers zelf een centrale vuurwerkshow.

Dienstverlening en bestuurlijke organisatie: “iedereen geholpen!”

Het bestuur van de stad en het ambtelijk apparaat luisteren naar, en werken samen met organisaties en burgers. De grondhouding van het bestuur en haar bestuurlijk apparaat is persoonlijk, transparant en coöperatief.

Burgers ervaren vaak dat ze bij vragen, meldingen of klachten heen en terug doorverwezen worden door verschillende instanties zoals de gemeente, de verhuurder, het Hoogheemraadschap enzovoorts. De gemeente dient in zulke gevallen de verantwoordelijkheid te nemen door het onderwerp zelf op te pakken.

Programmapunten:

1. In ieder voorstel aan de gemeenteraad staat een paragraaf over de wijze waarop bij de totstandkoming gebruik is gemaakt van interactieve plan- en besluitvorming, zoals 'beginspraak'.
2. Als beleidskeuzes cijfermatig onderbouwd worden, gebeurt dat op basis van gegevens die per beleidsterrein voor iedereen raadpleegbaar zijn op de website van de gemeente.
3. De kwaliteit van de bestuurlijke besluitvorming kan verbeterd worden door het organiseren van tegenspraak op wetenschappelijk niveau. Dit kan door in de procedure momenten in te lassen waarop onafhankelijke wetenschappers, verbonden aan universiteiten, de onderbouwing van voorstellen aan de gemeenteraad, alsmede de door partijen en insprekers aangevoerde argumenten, toetsen op juistheid, volledigheid en logica.
4. Burgers en organisaties die wat willen doen voor de stad, krijgen te maken met één aanspreekpunt.
5. Het gemeentebestuur informeert de burger tijdig over wat er wel of niet is bereikt.
6. De gemeente zorgt ervoor dat informatie en dienstverlening ook toegankelijk blijven voor mensen die minder of niet digitaal vaardig zijn.
7. Omdat GroenLinks de Delftse burgers en organisaties meer wil betrekken bij de totstandkoming van het beleid, én omdat GroenLinks meer dualisme in de gemeenteraad wenselijk vindt, dient er slechts een kort Collegeprogramma op hoofdlijnen te komen, waardoor er meer politieke discussie in de gemeenteraad kan plaatsvinden. Partijen moeten daarbij ook openstaan voor elkaars ideeën.
8. Samenwerkingsverbanden met andere gemeenten, zoals de Metropoolregio, mogen er niet toe leiden dat Delft zeggenschap kwijt raakt over lokale en regionale aangelegenheden. De gemeenteraad versterkt daarom haar grip op zulke samenwerkingsverbanden. De inbreng vanuit Delft gebeurt meer op basis van mandaat vooraf, en de samenwerking met andere gemeenteraden wordt verbeterd.
9. De functie van onafhankelijke sociaal-juridische dienstverlening in Delft blijft gehandhaafd.
10. De gemeente behandelt bezwaarschriften tijdig, onafhankelijk en zorgvuldig. 'Onafhankelijk' betekent dat bezwaarschriften niet door de afdeling die de beschikking deed uitgaan of betrokken is geweest bij de totstandkoming ervan zelf behandeld kunnen worden.

Kunst en cultuur: "iedereen creatief!"

GroenLinks wil het lokale en regionale potentieel van kunstenaars en creatieve inwoners optimaal benutten om Delft bruisender en levendiger te maken, met een divers aanbod van hoge kwaliteit en voor iedereen. Initiatieven die bijdragen aan een creatieve gemeente moeten niet alleen uit economische overwegingen door de gemeente gestimuleerd worden, maar vooral ook omdat ze de stad bruisender en creatiever maken en de samenleving verbinden. Culturele experimenten verdienen ondersteuning, waarbij vooral ook kleinschalige initiatieven op wijkniveau moeten worden gezocht en gefaciliteerd; ook als zelfstandig wordt geopereerd. Motto: "In Delft kan je het maken!".

We stimuleren ook DOK, theater en musea om de wijken in te gaan.

GroenLinks ziet ook voor de TU Delft een rol weggelegd als cultuurpartner, want GroenLinks ziet Delft als creatieve kennisstad.

Het ontwikkelen van culturele interesse begint bij de jeugd: GroenLinks wil dat alle Delftse kinderen in aanraking komen met cultuur, en cultuuronderwijs aangeboden krijgen.

Programmapunten:

1. De gemeente faciliteert, helpt, denkt mee, en houdt een oogje in het zeil voor een balans tussen levendigheid en leefbaarheid. De gemeente is niet de initiatiefnemer, maar juist de helpende hand voor initiatieven uit de stad, en laat daarvoor ook zijn waardering merken.
2. Bewoners en kunstenaars worden gestimuleerd om grote en kleine ideeën op het gebied van cultuur of kunst waar te maken vanuit een sociaal-maatschappelijke insteek en zo de samenhang in de

- wijken te bevorderen; bij voorkeur in vaste ontmoetingsplekken / proeftuinen voor kunstliefhebbers en -beoefenaars in sociaal-culturele wijkcentra. Die centra zouden dan ook een “dependance” van de VAK kunnen bevatten.
3. De gemeente stimuleert initiatieven zoals indertijd het Prinsenkwartier: laboratoria die zijn gericht op experiment, productontwikkeling en talentontwikkeling, niet alleen als motor maar ook als kweekvijver; al dan niet in of op tijdelijke ruimtes.
 4. GroenLinks wil creativiteit door de hele stad heen, dus wordt ook samen met het Prinsenkwartier nagedacht over mogelijkheden voor al dan niet tijdelijke huisvesting met atelierruimte voor jonge kunstenaars; niet alleen in de binnenstad, maar juist ook "in de wijken". Met de mogelijkheden kan ook worden geadverteerd op kunstacademies.
 5. GroenLinks wil meer kunst in de openbare ruimte; bij voorkeur op initiatief van bewoners, maar in ieder geval met betrokkenheid van bewoners. Bij bouwprojecten wordt ruimte gegeven aan tijdelijke kunst, zoals al gebeurde met de *Werkplaats Spoorzone Delft*.
 6. We steunen pop-oefencentra en –podia. Popmuziek moet leven in een (studenten)stad, maar het aanbod van kwaliteitspopmuziek is tegenwoordig te summier. *Westerpop* dient dan ook weer een jaarlijks, en niet een tweejaarlijks festival te zijn. (En gratis te blijven.)
 7. Bij de subsidiecriteria in het evenementenbeleid hoeft vernieuwing niet altijd het criterium te zijn. Aansprekende kwaliteit en diversiteit zijn belangrijker.
 8. De gemeente steunt de ambitie van de VAK om uit te groeien tot een cultureel informatie- en bemiddelingsloket voor de stad.
 9. GroenLinks wil dat Delft streeft naar een (nieuwe) grote culturele attractie: een museum voor kunst en techniek. Hier moet samen met de TU Delft naar worden gekeken; ook wat betreft de financiering.
 10. Alle scholen in basis en voortgezet onderwijs bieden een ruim aanbod aan culturele vorming en actieve kunstbeoefening.
 11. Cultuureducatie en culturele activiteiten zijn toegankelijk en bereikbaar voor alle Delftenaren; zo nodig door gemeentelijke vergoeding voor mensen met lage inkomens.

Sport: “iedereen actief!”

Sport, recreatief dan wel in competitieverband, is belangrijk voor iedereen. Bewegen is gezond. Op sportverenigingen doen mensen sociale contacten op. Kinderen doen er spelenderwijs sociale vaardigheden op, en ze leren er samenwerken aan gezamenlijke positieve doelen. Sportverenigingen moeten dan ook toegankelijk zijn (lage drempels, en een breed aanbod voor alle “soorten” mensen) en bereikbaar (waar nodig door vergoedingen voor mensen met lage inkomens). De gemeente stimuleert en ondersteunt de ontwikkeling van sportverenigingen naar vitale, open en maatschappelijk georiënteerde sportorganisaties, zodat zij hun maatschappelijke rol kunnen oppakken of uitbreiden.

Scholen moeten leerlingen enthousiast maken voor het lidmaatschap van verenigingen; verenigingen moeten daar ook bij worden betrokken.

Programmapunten:

1. Er komen meer sport- en spelmogelijkheden in de openbare ruimte (zoals bijvoorbeeld rollerskatebanen, jeu-de-boulesbanen of bewegwijzerde hardloopondjes met verschillende afstanden). Sporten in de Delftse buitenlucht maken we aantrekkelijker door mooie groene routes voor wandelaars, hardlopers en fietsers; waar mogelijk autoluw.
2. GroenLinks wil meer sport en spel als naschoolse activiteit. Sportverenigingen kunnen daar ook een rol bij spelen.
3. De buurtsportcoaches, die kinderen stimuleren om te gaan sporten en daarbij een belangrijke schakel zijn naar sportverenigingen, blijven behouden.
4. De gemeente blijft samenwerking van sportverenigingen, bijvoorbeeld door het delen van accommodaties, zo veel mogelijk ondersteunen.
5. Omdat sport voor iedereen belangrijk is, wil GroenLinks de mogelijkheden voor vergoeding van lidmaatschaps- en andere kosten voor mensen met een laag inkomen handhaven, en het huidige ambitieuze sportcoachesbeleid structureel behouden.
6. Om sport te stimuleren wordt geïnvesteerd in toekomstbestendige sportaccommodaties waarin ook plek is voor nieuwe opkomende sporten, zoals een wedstrijd-skeelerbaan. Uitgangspunt is dat het

gebruik van de sportaccommodaties door sportverenigingen zo veel mogelijk gecombineerd wordt met het gebruik door scholen, studenten of sport en bewegen voor ouderen of mensen met een beperking om sporten voor iedereen betaalbaar te houden. De huidige zwembadcapaciteit blijft behouden om in de grote behoefte te kunnen blijven voorzien.

7. De gemeente werkt samen met de TU Delft om efficiënt gebruik te maken van sportaccommodaties van de TU en de gemeente.
8. De gemeente werkt samen met sportverenigingen om sport voor jonge ouders en hun kinderen te stimuleren, bijvoorbeeld door op het zelfde tijdstip en de zelfde locatie sport voor de ouder en het kind mogelijk te maken.